

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

15. ročník, školský rok 2022/23

Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Megjegyzés: A monotematikus rész kérdéseit * jelöltük meg.

1.* Figyelmesen olvasd el az alábbi kijelentéseket és állapítsd meg, hogy igazak-e vagy hamisak. A válaszlapon jelöld meg (karikázd be) az igen vagy a nem választ.

- a) Az első hajtóerő az emberi erő volt.
- b) A hordszékhordozók a római szenátorral szállítás közben akár ügethettek is.
- c) A kínai riksát állati erő hajtotta.
- d) A fejen történő teherhordás Afrika néhány országában már nem használatos.
- e) Norvégiában egy legalább 20 000 évvel ezelőtti síelő rajzát fedezték fel.
- f) A korcsolya valószínűleg a mai Finnországból származik.

2.* Állítsd párba a felsorolt nemzeteket és történelmi szerepüket a közlekedés és építészet terén. A betű- és számpárokat írd a válaszlapra.

a) észak-amerikai indiánok	1) az első kerék
b) sumerek	2) az első monumentális építmény
c) ókori egyiptomiak	3) a lófogat tökéletesítése
d) ókori kínaiak	4) vontató (szán)

3.* A jelentős ókori tudósok, a tartentui A(r)khitas, szirakúzi Arkhimedes és az alexandriai Kteszibosz különböző találmánnyal gazdagították a tudomány világát. A válaszlapon írd a tudós neve mellé a betűjelet (betűjeleket), mely összefüggésben van a tevékenységével.

- a) csavar
- b) emelő
- c) légturbina
- d) automata ajtónyitó
- e) programozható mechanikus kocsi
- f) kompresszor levegő sűrítéséhez
- g) tűzoltófecskenő
- h) vízi orgona

4.* Írd a válaszlapra a hiányzó szavakat.

- a) I. Theodosius római császár vezette be Európába a lovaglásnál a ??? használatát
- b) A hatodik században tökéletesítették a vízi órát. Felszerelték az órát olyan mechanizmussal is, amely óránként különböző figurákat hozott mozgásba. Így jött létre a vízi ???

5.* Leonardo da Vinci megtervezett számos technikai fejlesztést. Alább felsoroltuk a nevüket, de felcseréltük a szavakban a betűket. Írd a válaszlapra a helyes kifejezést.

- a) řovékuže rutkysk
- b) čekovéval žiskálo
- c) kovéčlán řazere
- d) řnovýreme vodpre

6.* Írd a válaszlapra a helyes válaszokat az alábbi kérdésekre:

- a) Hogy hívják az örökmozgót? A válasz két szóból áll, segítségül szolgálnak a kezdőbetűk.
- b) Sikeresek voltak az állandóan működő gép létrehozására tett kísérletek? Jelöld meg az igen vagy a nem választ.

7.* Válaszolj az alábbi kérdésekre és írd le a válaszlapra.

- a) Ha piktogramos betűtípust használnál, akkor az írásnál – képeket használnál, csak magánhangzókat használnál vagy csak mássalhangzókat használnál?
- b) Ha logográfiai betűtípust használnál, akkor az írásnál - képeket használnál, egy jel egy szót jelentene, vagy kettős magánhangzókat használnál?

8.* Figyelmesen olvasd el az alábbi kijelentéseket, és állapítsd meg, hogy igazak-e vagy hamisak. A válaszlapon jelöld meg (karikázd be) az igen vagy a nem választ.

- a) Az írás idősebb, mint a nyelv/beszéd.
- b) Az írás a hangos beszéd kiegészítője, de nem teszi lehetővé az információ átvitelét nagy távolságokra.
- c) Az első fennmaradt sumer piktogramos jelek tartalmazzák a főneveket és az igéket is.
- d) A sumereknek nem volt saját ábécéjük.
- e) A dél-amerikai csomó „írást” kipunak nevezik.
- f) A görög ábécét már i.e. (Kr.e.) a 9. században használták.
- g) Az etruszk ábécé a görög ábécéből származik a római ábécé az etruszk ábécéből keletkezett.

9.* Találkozhattak az alább felsorolt személyek? A válaszlapon jelöld meg (karikázd be) az igen vagy a nem választ.

- a) A tarentui A(r)khitas és a szirakúzi Archimedes
- b) Alexandriai Herón és alexandriai Kteszibiosz
- c) Leonardo da Vinci és Gerolamo Cardano
- d) Denis Papin és Isaac Newton

10.* Írd a válaszlapra a jelentős magait építményhez kapcsolódó hiányzó szavakat (a képen az építmény iskolai modellje látható).

Stonehenge a Salisbury-i fennsíkon található ... **A** ...-ban. Úgy volt megtervezve, hogy a ...**B**...és a ...**C**...kijelölje a kelet és nyugat pontjait, de leginkább a nyári ...**D**...

11.* Figyelmesen olvasd el az alábbi szöveget és találd meg a benne lévő hat hibát. Írd le a válaszlapra és írd mellé a helyes, kijavított változatot. Lényegtelen a sorrend. A vastagbetűs szavak helyesek és nem változtathatók meg.

A cseh pap **Nikolausz Kopernikusz** megfigyelései alapján, **állította**, hogy a Nap **forog** a Föld **körül**. Amikor az orosz ékszerész Johannes Getunberg **feltalálta** a **könyvnyomtatást**, a **könyvek ára** megnövekedett.

12. Állítsd párba az alábbi fogalmakat úgy, hogy összefüggjenek egymással. Írd a válaszlapra a betű- és számpárokat.

a) vecse	1) földbe süllyesztett hajlék
b) vladika	2) vadméhészet, erdei méhész
c) méz	3) törzsfőnök
d) veremház	4) szabad férfiak összejövedele

13. Írd a válaszlapra a hiányzó szavakat.

A 6. század második felében betörték a Kárpát-medencébe a nomád ... **A**... A medencében már régebben laktak a szlávok, akiken uralkodtak a nomádok, ezért a szlávok fellázkodtak ....**B**... és ....**C**...években, a frank kereskedő ...**D**...vezetésével. A kereskedő kialakította a törzsszövetséget – birodalmat – amely ellenállt a frankok támadásának, melyet ...**E**...uralkodó vezetett.

14. Állítsd párba az éveket az eseményekkel. Írd a válaszlapra a betű- és számpárokat.

1) 828	a) Konstantín (Cirill) és Metóda Nagy- Moráviába érkezik
2) 833	b) Pozsony melletti csata
3) 863	c) I.Mojmír egyesítette a Morva-és a Nyitrai fejedelemséget
4) 867	d) Pribina Nyitrán keresztény templomot épített
5) 907	e) II. Adorján pápa engedélyezte a a szláv nyelvű liturgiát .

15. A képen a bényi rotunda látható, amely egy erőd közepén áll. Az alábbi kérdésekre írd a válaszlapra a helyes válaszokat:

a) Melyik magyar uralkodó építtette ezt az erődöt? Ne felejtsd el az uralkodó nevéhez odaírni a sorszámot.

b) Kivel kellett megküzdenie ennek az uralkodónak?
Segítségül szolgál a válaszlapon a neve kezdőbetűje.

c) Melyik nemzetségből származott a két ellenfél?

d) Hogy hívták az első magyar király édesapját?

e) Hogy hívták azokat a területi egységeket, amelyekre a király felosztotta az országot?

16. Olvasd el a nyitrai részfejedelemséggel összefüggő alábbi állításokat és állapítsd meg, hogy igazak-e vagy hamisak.

A válaszlapon jelöld meg (karikázd be) az igen vagy a nem választ. A képen az egyik említett egyházi építmény jelenlegi képe látható.

a) A nyitrai részfejedelemség kialakítása a Nagy-Morva tradícióból indult ki.

b) Mihály részfejedelem felújította Nyitrán a Szent Emerám templomot.

c) A Poznan nemzetség felújította Szent Hippolit kolostorát Zoboron.

d) Némely részfejedelmek saját pénzt verettek.

e) A részfejedelemség 1108-ban megszűnt.

17. Az alábbi jellemzések szerint állapítsd meg, melyik magyar uralkodóra, királyra vonatkozik. Nevüket írd a válaszlapra. Ha kell, írd az uralkodó nevéhez a sorszámot is.

a) A 13. században 30 évig uralkodott. A főnemesség kényszerítésére 1222-ben kiadta az Aranybullát.

b) Uralkodása idején betörték az országba a mongolok (tatárok).

c) Testvérével, Álmosmal harcolt, akit végül legyőzött és megvakíttatott.

d) Feleségül vette a bajor hercegnőt Gizellát és támogatta a kereszténységet.

18. Válaszd ki az alábbi lehetőségek közül a megfelelőt és írd a megoldást a válaszlapra.

- a) A Sajó menti csatában (muhi csata) , ahol legyőzték a magyar sereget melyik évben játszódtott le: 1241, 1242 vagy 1243?
- b) A rozgonyi csatában 1312-ben melyik nemzetséget győzték le: - Amadékat, Poznan nemzetséget, vagy az Anjuokat?
- c) Luxemburgi Zsigmond **nem harcolt** – a huszitákkal, Csák Mátéval vagy a törökökkel?
- d) 1514 -ben kitört a parasztfelkelés – Rózsa, Dózsa vagy Bózsa György vezetésével?

19. A képen Gímes (Jelenec) várának makettje látható. A legrégebbi részét a 13. század felében építették.

Milyen okból építették?

Az alábbi lehetőségek

közül válaszd ki a megfelelőt

és írd a válaszlapra a válasz betűjelét:

- a) avarok betörése
- b) törökök betörése
- c) Hunok betörése
- d) Tatárok betörése

20. Írd a válaszlapra az uralkodók nevét és az ország nevét. Ha kell, írd az uralkodó nevéhez a sorszámot is.

1301 -ben meghalt ...A... az utolsó Árpád-házi uralkodó. A megüresedett helyre a magyar trónra végül az Anjou-házi Károly ... B... lépett. Fia , Nagy... C... egyesítette Magyarországot és ...D... -t így magalakult egy hatalmas birodalom, amely a Balti-tengertől az Adriai-tengerig terjedt.

21. Találkozhattak az alább felsorolt személyek? A válaszlapon jelöld meg (karikázd be) az igen vagy a nem választ.

- a) Korvin Mátyás és Vitéz János
- b) Habsburg Albrecht és Luxemburgi Zsigmond
- c) Martin Bylica és Schomberg György

Autori: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský, Filip Smíkal

Preklad: Ing. Veronika Zsideková

Vydal: NIVaM - Národný inštitút vzdelávania a mládeže a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády, 2023